

Posudek oponenta na bakalářskou práci Markéty Procházkové
„Staré příběhy ve službách nové společnosti: Příběh Bílého hada“

Posuzovaná práce zkoumá v literárně-historických souvislostech libreto „Baishe zhuan“ z pera moderního čínského dramatika Tian Hana. Prostřednictvím srovnání se staršími verzemi příběhu autorka představuje zejména Tian Hanovo svébytné pojetí postav, tematizaci moderního chápání lásky či využití náboženských (nadpřirozených) motivů. Tian Hanovo libreto hry pro provedení v hudebně dramatickém stylu jingxi (metropolitní opera) je analyzováno jako příklad dobového, ideologicky motivovaného využití literárního díla k proměně společnosti.

Kompilační část práce načrtává hlavní rysy proměny tradičního čínského divadla od počátku 20. století a ideologicky motivované proměny přístupů k dramatické, potažmo literární tvorbě z poloviny 20. století. Tato část práce rovněž představuje v dobových souvislostech život a tvorbu Tian Hana. Analytická část práce je věnována samotnému libretu a jeho porovnání se staršími příběhy o Bílém hadovi, přičemž libreto z roku 1955 je představeno jako dílo reagující na dobovou, politicky a ideologicky motivovanou kritiku „Jinbo ji“, Tian Hanovy první verze tradičního příběhu z roku 1950.

Práce je celkově dobře rozvržena, výhrady mám k nepoměru mezi rozsahem kompilační a analytické části, která je relativně krátká. Přílohu práce tvoří překlad vybrané scény Tian Hanova libreta. Zdařilý překlad jedné z klíčových pasáží libreta (z hlediska diskutovaných otázek) je cennou součástí práce.

Výklad na řadě míst působí nesouvisle a zlomkovitě, mnohdy má čtenář práce pocit, že je mu předkládán sled konstatování či tvrzení, postrádající patřičné propojení či posloupnost argumentace (14, 17, 34, 39). V řadě případů si čtenář musí útržkovitě či nedostatečně vysvětlené informace z různých částí práce pracně poskládat tak, aby mu z nich vznikl srozumitelnější obraz.

Práce například postrádá ucelený nástin geneze zkoumaného příběhu. O jeho zdrojích a starších verzích se dovídáme spíše prostřednictvím dílčích informací rozptýlených v jednotlivých částech práce. Tyto navíc nejsou vždy dobře začleněny do výkladu (39). Podobným příkladem nesystematičnosti výkladu jsou zmínky roztroušené na různých místech práce o tom, že se Tian Han stavěl proti vytváření či mechanickému uplatňování seznamů zakázaných her (17, 21, 24).

Vinou roztříštěnosti diskuse zůstávají nedostatečně zodpovězené některé, pro práci důležité otázky. Vzhledem k zaměření práce, postrádám souvislejší představení problematiky proměn postavení ženy (nezávislost, svobodná volba partnerů, instituce manželství) od počátku 20. století až do 50. let 20. století. Autorka opakovaně hovoří o Tian Hanově „Baishe zhuan“ jako o díle propagujícím Zákon o manželství z roku 1950. Samotný zákon však představen není, nejsou ani zmíněny relevantní souvislosti. Podobně zůstává otázkou, do jaké míry Tian Hanova verze tradičního příběhu tematizuje „boj za manželství podle svobodné volby“ (41).

Důležitou a přitom nedostatečně pojednanou otázkou je rovněž Dai Bufanova kritika Tian Hanovy první verze příběhu o Bílém hadovi. Práce nepodává informaci o tom, za jakých okolností kritika Tian Hanova „Jinbo ji“ vznikla, jakou měla podobu a vyznění, či co bylo jejím cílem. Hovořit o Dai Bufanově hodnocení jako o „recenzi“ je přinejmenším zavádějící. Seznámení s konkrétními souvislostmi by umožnilo porozumět vlivu kritiky na Tian Hanovo pozdější libreto v patřičných souvislostech.

Některé formulace působí dojmem, že se autorka dopouští nepatřičného zjednodušování. Jako příklad lze uvést konstatování, „Tian Hanova verze byla velmi odlišná od verze publikované Feng Menglongem v roce 1624, která by se dala považovat za původní verzi příběhu“ (39).

Neuspokojivé je místy využívání poznámkového aparátu. Namísto toho, aby byly ne zcela běžné pojmy a pojmenování („prozimetrický žánr baojuan“ (9), „jihočínská společnost“ (19), „třetí úřad“ (20), „studentská armáda“ (23), Svitky z Hromového vrchu (36, 40) ...) jednoznačně identifikovány připojeným přepisem či znaky a současně vysvětleny v poznámce pod čarou, jsou poznámky někdy využívány pro informace všeobecné povahy, které neslouží prohloubení či rozšíření výkladu (21). V některých případech výklad působí dojmem, že v něm zůstaly poznámky, které autorka zapomněla začlenit do poznámky pod čarou (34).

Výklad poškozuje občasný výskyt neobratných či jinak problematických formulací, například: ...původní texty byly často zatlačeny ve prospěch moderního vyprávění (10), komunistický straník (21), ...zastával pozici se značnou mocí (21), ...jde si vyčistit hlavu po nešťastné milostné aféře (26), ...na filmové obrazovce (27), ...prolog hraný na začátku hlavní denní zábavy... (35), ...Dai Bufan nesouhlasí s motivem / nesouhlasí s postavami... (40), ...snažili se odpoutat ze sevření konfuciánského rituálního řádu (38), ...žena, která statečně konfrontuje autoritu patriarchy (38), ...když Mao Dun jmenuje návrhy pro spisovatele, jak a jakou literaturu by měli psát... (41).

Dobová pojmenování typu „reakční živly“ či „lidová díla“ (15) by bylo vhodné uvádět v uvozovkách, či jinak naznačit kritický odstup od těchto a podobných výrazů. Práci by jednoznačně prospěla pečlivější závěrečná redakce. Výklad obsahuje řadu překlepů a chybných tvarů slov, a to i v případě jmen či výrazů spjatých s čínským prostředím, například Glady Yang (9), Hong Kong (20), xiju jia (21).

Práce též vykazuje některé nedostatky formálního rázu. Český překlad příběhu Bílého hada je například součástí seznamu sekundární literatury. Jako překladatelka je uvedena Zdena Heřmanová navzdory tomu, že v daném vydání je překladatelka uvedena pod dívčím jménem Novotná. V práci se rovněž vyskytují nejednotné a nestandardní podoby názvů monografií, filmů či divadelních her či nestandardní, případně neúplné závorkové odkazy.

Navzdory uvedeným výhradám práci hodnotím známkou „dobře“ a doporučuji ji k obhajobě.

Dušan Andrš

3. 9. 2020